СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 23. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 4-го лютого 1944. No. 23. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, February 4, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ВИЛКІ ЗА БЕЗОГЛЯДНИЙ ПОДАТОК НА ВОЄННІ КОШТИ

НЮ ЙОРК. — Безоглядне оподаткування впродовж війни, навіть два рази вище ніж пропонує уряд —оце плян, з яким вийшов бувший кандидат на президента Вендел Вилкі у своїй промові серед дискусії про „Американські пляни й мрії", улаудженій старанням ґазети „Ню Йорк Таймс". Думки Вилкого такі: З особистих приходів людини треба лишити їй тільки, щоб могла правильно жити. Решту гроша забрати дорогою податку на заплату коштів війни. Податки в найближчій майбутности мають дати 16 біліонів. Наслідок цього буде такий, що край оплатить кошти війни тепер і обнизить податки вчасі миру, а не на відворот. В такий спосіб не допуститься до інфляції і цивільне населення принесе для перемоги жертву приблизну до цієї, яку дають вояки на фронтах. Досі федеральний уряд не рахував на почуття обовязку населення і бентежив його протилежними заявами. Нарід має знати, що наїзд на Европу це історична подія в мілітарній історії, яка вимагає великих жертв життя й маєтку.

ВОЄННА РОБІТНИЧА РАДА ГРОЗИТЬ КАРОЮ ЮНІЇ.

ВАШИНГТОН. — Краєва Воєнна Рада видала загрозу місцевому відділови Міжнародної Юнії Деревообробників із СІО у Ґоквієм, в стейті Вашингтон, що покарає її зате, що члени пікетують склад дерева, не зважаючи на заборону пікетування Воєнною Радою. Рада візвала урядовців відділу, щоб вони явилися на переслуханню у Вашингтоні і виказали причини, чому відділ не мав би бути покараним за непослух. — Пікетування й заворушення у праці вийшли із непорозумінь між двома ривалізуючими юніями; одна з них належить до Американської Федерації Праці, друга до Конґресу Промислових Організацій, СІО.

ПОЧИНАЮТЬ ДАВАТИ ВОЯКАМ ЧЕРГОВІ ВІДПУСТКИ.

ВАШИНГТОН. — Ґенеральний командант американських збройних сил на Пацифіку, генерал Милард Ф. Гармон, видав наказ, щоб вже ввести в життя систему відпусток для вояків, що служать два роки на фронті. На місце тих, що йдуть на відпустку, прийдуть свіжі сили. Труднощі заходять лише в транспортації, бо треба подбати про відповідну кількість кораблів для перевозу.

ПРАВО ГОЛОСУВАННЯ ДЛЯ 18-ЛІТНИХ В НЮ ДЖЕРЗІ.

ТРЕНТОН. — Поправку до ново-пропонованої конституції для стейту Ню Джерзі внесла пані Максвел Барос з Монт Клер, голова Стейтової Ліґи Жіночого Голосування в тому напрямку, щоб признати право голосування всім, що покінчать 18 літ життя. Її підтримує Карло Гайдеман, секретар Стейтового Конґресу Промислових Організацій СІО. У стейтовому капітолю відбуваються переслухання над начерком нової конституції і перед комісією висловили свої погляди на цю справу згадані особи.

СИФІЛІС ЗАГРОЖУЄ ВИНИЩЕННЮ МОЛОДІ.

НЮ ЙОРК. — Недуга сифілісу зросла на 132 відсотки упродовж двох останніх літ серед молоді у віці від 15 до 19 літ, як це виказує звіт директорки департаменту виховання пані Алти Елизабети Дайнс. Звіт предложений на конференції Нюйорського Товариства Туберкульози й Здоровля й 118 інших подібних організацій. Конференція відбувається в готелю Пенсилвенія під опікою Американського Товариства для Суспільної Гигієни. — Референтка виказала, що війна приносить зі собою суспільні недуги і винищує молодь більше ніж боротьба на фронтах. На конференцію прибуло 3,000 делеґатів від медичних, виховних та суспільних організацій.

АВАНС ДЛЯ ВИСОКИХ ОФІЦИРІВ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт, як начальний командант американських збройних сил, іменував трьох високих офіцирів фльоти віце-адміралами. Цю рангу дістали: Рос Т. Мекінтайр, голова Медичного Бюра і особистий лікар президента; Рендал Джейкобс, голова Бюра Персоналу і Бен Морел, голова Бюра Корабельних Варстатів та Доків.

КАСУЮТЬ КУРСИ ДЛЯ ВИШКОЛУ ЛЕТУНІВ.

ВАШИНГТОН. — Жертви в пільотах серед летунів при армії й фльоті змаліли до такого ступня, що показалася потреба припинити дальший загальний вишкіл студентів на пільотів. Багато університетських курсів, заповіджених в різних околицях, відкликано. Це виявив на переслуханню сенатської торговельної підкомісії сенатор Мек Карен з Невади на підставі інформацій, що він дістав з воєнного департаменту. Коло 1,000 каледжів, а з ними й відповідне число студентів та професорів, було підібраних на такі курси, що їх тепер касують.

Столичні погляди на переміни в Большевії

ВАШИНГТОН. — Політичні й дипльоматичні кола просто здивовані проголошеними перемінами в Советах. Секретар стейту Кордел Гол заявив, що він не завважав подібних намірів у часі Московської Конференції, одначе сказав, що треба виждати з осудом перемін, які Росія переводить у своїм нутрі.

Дипльоматичні кола розбирають справу всіляко. Деякі з них кажуть, що це дуже зручна спроба большевиків приготовити велике число своїх дипльоматів як делеґатів до майбутнього Міжнародного Союзу Держав. Дехто навіть іде так далеко, що бачить в тому спробу Росії признати Америці бази для літаків у Владивостоці проти Японії і не зривати з Японією. Це можливе тому, бо якась азійська „република" моглаб дати такий дозвіл Америці на підставі своєї автономії, а Москва цьому не може противитися ані не може відповідати. — А ще є такі голоси: Росія наперед приготовляє рямці, в які в майбутности може змістити нові території, що їх дістане з війни.

Щодо закиду на адресу папи, начеб то він був прихильником фашистівського режіму, то тут панує погляд, що цей удар є вимірений на католицьку церкву тому, щоб відчужити від неї католиків у Польщі та в Злучених Державах, де католики можуть бути важним чинником при виборах. — Голоси з Німеччини, які наспіли до Вашингтону, то їх передають так: Німеччина змісця відповіла на плян большевиків, що це ошуство, обраховане на те, щоб заманити пограничні народи до советської держави і щоб звільнити Англію від ґарантій, які вона дала деяким малим державам, що вона їх охоронить перед поневоленням.

ЕКОНОМІЧНА РОЛЯ КВІБЕКУ ДЛЯ КАНАДИ Й СВІТУ

ОТАВА (Канада). — Американський амбасадор до Канади Рей Атертон виголосив перед торговельною палатою в Монтреалю промову, в якій вказав на багацтва провінції Квебеку, які розпічнуть нову еру в її історії. Ці природні багатства такі великі, що дадуть Квебекови в життю Канади провідну ролю в післявоєнних часах, а через те світ пильно буде прислухуватися до голосу Канади. Але, як зросте вплив Квібеку, так зросте і його відповідальність перед світом. Вичисляючи багатства Квібеку, Атертон згадав такі: Три четвертині всієї світової продукції азбесту; одна третина аліянтського запотребування алюмінія; велика кількість хемікалій. А вчасі війни Квібек достарчає Аліянтам вибухові матеріяли, тенки, літаки, гармати, амуніцію. Понадто головна частина паперової маси приходить теж з Квібеку.

Лондонські відгуки на зміну Советської Конституції

ЛОНДОН. — Джеймс Рестон, лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", поробив широкі розпити серед дипльоматів у столиці Бритійської Імперії про значення зміни конституції советського союзу в напрямі ширшої автономії для 16 складових републик.

З відповідей дипльоматів Рестон робить підсумки, що советський союз цею зміною зовсім не задумує уневажнити тегеранське порозуміння або відмовитися зовсім від співпраці зо Злученими Державами й Британією. Мовляв, советський союз готов до такої співпраці, але тільки на певних умовинах, а саме що Америка й Британія не будуть втручуватися в те, як советський союз буде вирішувати справи балтійських держав, Польщі й інших держав у східній Европі. Іншими словами, хоча советський союз домагається, і дістає, признання права вирішування з іншими державами справ Італії, він не хоче допустити на вмішування інших держав у справи країв, що прилягають до Росії. Росія хотіла би, на думку дипльоматів, добитися від Аліянтів, що весь цей простір на схід від лінії Стетін-Прага-Трієст, це є все російська сфера впливів. На тій території не сміє бути держава з урядом, ворожим до советського союзу. Дипльомати припускають, що Росія не буде доконечно добиватися, аби в усіх тих краях були комуністичні уряди або щоб ці краї були тільки з імени самостійні; вони припускають, що Сталін згодиться і на справжню незалежність, якщо уряд у державі буде справді приязний до Росії.

Іншими словами, Москва кладе тепер основи під ще більшу імперію, як вона тепер має. Поза своєю сферою впливів вона признала би західну півкулю як сферу впливів Злучених Держав, а Британії сферу впливів в Британській Імперії та західній Европі. У південній Азії мала би бути китайська сфера впливів, якої одначе Росія не рішена признавати.

Дехто підносив як можливі ще інші мотиви конституційної зміни: збільшення советських голосів на майбутній мировій конференції, узаконення заняття прибалтійських країв і Західної України, замана для Болгарії, Польщі, Фінляндії й Персії приступити до російської „спілки держав"; одначе більшість дипльоматів ці мотиви відкинула як зайві й нереалістичні. Вони признавали, що через автономні держави Сталінови буде лекше переводити деякі справи та що центр (Москва) чується певним щодо льокальних патріотизмів складових републик.

ЕСПАНІЯ, ЧУЮЧИ ПЛЕЧІ НІМЕЧЧИНИ, СТАВИТЬСЯ ДО АЛІЯНТІВ

МАДРИД. — Залежні від уряду радіові коментатори подали до відома, що уряд Франка готов боронити суверенних прав еспанської невтральности за всяку ціну. Зогляду на те, що ця заява наступила після того, як американський і британський уряди напирали на Еспанію покинути помагати Німеччині, аліянтські дипльомати роблять з цього висновок, що генерал Франко видно упевнився щодо німецької помочи й рішився опиратися натискови Обєднаних Держав.



КИТАЙЦІ ПОЛОНЯТЬ ЯПОНЦІВ.—Трьох японців зо завязаними очима ведуть китайські вояки з фронтової лінії на зади армії. Сцена схоплена була в північній Бурмі Китайці мають на головах американські шоломи,—знак, що вони дістали зброю від Америки.

МАРИНАРІ ЗАНЯЛИ ОСТРОВ РОЙ

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські маринарі заняли остров Рой, свою головну ціль в атоли Кваджалейн, в його північній частині. У цей спосіб вони заняли першу територію, яка належала до Японії ще до цеї війни.

Цей досяг добули вони без ніякої втрати в воєнних кораблях та з дуже малими втратами в людях. З того видно, що японці, котрі фортифікували ці острови через трицять літ і тепер певно сподівалися нападу з боку американців, певно ждали його зо зовсім іншого боку. Заскочені нагло японці боронилися тільки два дні.

Кромі цього американці висадили поважні сили на острові Намурі, що лежить зараз коло Ройа і сполучений з ним греблею. Далі зовсім на полудне американські війська зо семої дивізії піхоти під ґенералом Кортетом вже добре всадовлені на острові Кваджалейні.

З офіціяльних звідомлень видно, що атака на Маршали була заздалегідь приготована. Свідчить про це хочби рекордовий час, за який її переведено. Японці пробували боротися, стягаючи залоги з інших островів, але це скінчилося тим, що американці захоплювали тамті острови. Найсильнішою стороною американської атаки було постійне бомбардування побереж з воєнних кораблів, літаків і висадженої вже на беріг важкої артилерії; під закриттям цього бомбардування сухоземні війська могли перевести небезпечну операцію без великих утрат.

Филип Рід, кореспондент „Інтернешенел Нюз Сервісу", каже, що ветеранські вояки семої дивізії, замісць на Кваджалейн ударили серед пітьми через помилку на острови Ґеу, Нині, Енілабеґан і Енубудж; помітивши свою помилку, вони завернулися й завершили заняття Кваджалейну.

І В ІНШИХ ЧАСТИНАХ ПАЦИФІКУ ЯПОНЦЯМ НЕ ВЕДЕТЬСЯ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Американська офензива проти японської посілости на островах Маршала не здержувала аліянтської акції в інших секторах цього великого воєнного театру. Підчас рейду на Рабавл аліянтські летуни знищили або ушкодили 34 японські літаки. Австралійці посунулися знову наперед проти японського опору на розі Рейса, де вони пробують получитися з американськими силами коло Сейдору.

У тропікальних пралісах на Бурмі вперше появилися американські повзи. Аліянти пробують там добитися до Палетви. Повзи не виказують великого вжитку в джунґлях, але вони дуже придаються при розбиванню важких фортифікацій, які японці встигли зробити на горах.

АЛІЯНТСЬКІ ВІЙСЬКА ОБХОДЯТЬ КАСІНО.

АЛЖІР. — Американські й французькі війська проломали лінію Ґустава кілька миль на північ від Касіна. Вони видно не добували самого міста а оставивши його на боці, пішли далі на Рим.

На секторі Анція ведеться завзята битва. Німці вже кинули туди поважні сили, які вони постійно скріпляють новими посиленнями.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ НАД ФРАНЦІЄЮ.

ЛОНДОН. — Американські „либерейтори" вдарили по окрузі Па-де-Кале в Франції, а „мародери" вдарили по Нормандії. Ні одні ні другі не стрінулися з ворожими літаками.

У вівторок уночі британські літаки атакували знову Берлін.

ҐЕНЕРАЛ МОНТҐОМЕРІ КАЖЕ, ЩО ПОРА КІНЧИТИ ВІЙНУ.

ЛОНДОН. — Ґенерал сер Бернард Л. Монтґомері, начальний командант британських інвазійних військ, говорив до своїх військ в одному південно-західному місті Англії, що початок нової інвазії буде знаком, що всі пляни для певної перемоги вже удосконалено. Він пригадував воякам, що він ніколи не починав воєнної операції, не будучи певним, що його війська добре спишуться. Він говорив, що коли нема належних приготовань, то краще не починати кампанії. Він закінчив промову словами: „Ця війна вже тягнеться задовго. Мені вже вона надоїла. Думаю, що вже пора її кінчити".

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПЕРЕХОДИТЬ ЕСТОНСЬКУ ГРАНИЦЮ.

ЛОНДОН. — Червона армія перейшла границю Естонії та заняла місто Ванакулу, що лежить пів милі поза границею.

На полудні від цього сектора червона армія видно старається обійти боками ворога під Нарвою й коло озера Пейпуса. Ще інші советські війська наступають в напрямі границі Лотви.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

На японській території

Перші натяки на американську офензиву на острови Маршала, були такою великою новиною, що треба було аж підождати на їх офіціяльне потвердження, аби висказати опінію про вагу цього факту. Нині маємо вже таке офіціяльне потвердження від самого начального команданта американської фльоти на Пацифіку й можемо говорити про подію як про факт, а не як про бажане тільки припущення.

Напад американців на острови Маршала без сумніву є найбільшою подією теперішньої ґльобальної війни в даний мент. Аби зрозуміти вагу події, треба подивитися, що це таке острови Маршала й де вони лежать.

Досі американці й їх аліянти атакували апонців на островах, які японці забрали від різних інших держав підчас цеї війни. Острови Маршала, що їх тепер заатакували американці, це перші острови, які й до війни були вже в руках японців. Заняли вони їх від Німеччини ще в першу світову війну, і вже їх більше не віддавали. Мали японці ці острови майже трицять літ, ґаздували в них по своїй необмеженій волі й певно їх сильно уфортифікували. Вважали вони їх отже сущною частиною своєї імперії. Удар по них різниться від ударів по інших островах: в Японії це мусить зробити враження удару по властивій Японії. Заняття Маршалів відобрало би вперше Японії територію, яку вона вважає по тілу й крові японської. Не дивниця, що японське радіо каже, що заняття Маршалів американцями було би жалю гідною втратою для японського народа.

Заняття Маршалів має теж кольосальне стратеґічне значіння. Воно посунуло би позиції Аліянтів під Токйо на тисячу миль. Воно дало би американській фльоті знамениті порти й летунські майдани, які мали би неоцінену вартість для атакування дальших баз, ближче до серця Японії.

Правда, з Маршалів до Токйа ще остає понад півтретя тисячі миль та по заняттю Маршалів треба буде ще брати Трук, яких 1,200 миль на захід, поки можна буде навіть думати про відбивання Филипинів. Одначе доки возьмемося розбивати двері Японії, мусимо взяти ключ до дверей Японії, а ним є острови Маршала. Тому й не диво, що американська команда концентрує на заняття Маршалів таку велику силу фльоти, маринарів і сухоземних військ.

На всякий випадок, зворотний бій на Пацифіку вже почався. І американський народ буде певно уважно слідкувати за перебігом цього бою, знаючи добре, що від нього залежатиме розгромлення головного ворога Америки на заході. Добуття Маршалів піднесе певно небувало американського воєнного духа. З тим ментом американці будуть знати, що вони оглядають нарешті початок кінця цеї війни.

З кого брати приклад?

Чи ми дійсно так багато жертвуємо? Чи ми дійсно так багато жертвували досі на різні наші культурні цілі в Америці, чи на гуманітарно-культурну допомогу українському народови в Европі? Чи ми дійсно так дуже боронимо українську справу в Америці, коли іде про те, щоб видавати на це гроші? Чи ми дійсно так дуже попирали своїми грошевими жертвами визвольні змагання наших братів у старому краю?

Ось це є ті питання, на які всі ми повинні дати собі відповідь... Сумлінну відповідь! Це правда, що часописи наші були довгими роками заваловані день в день списами жертводавців. Але які великі то були жертви? І скільки їх було, коли зібрати всі пожертви докупи?

Отже так є, що не зважаючи на те, що в нас нема багатіїв, та що ми належимо до робітничої кляси, то хоч маєтків не маємо з чого складати, то проте жиємо назагал таки по людськи. А як так є, як пишемо, то тоді мусимо прийти до висновку, що всі ми жертвуємо рішучо замало.

Дивуємось нераз жидам, як то їм вдається мати таку велику силу. А як думаємо про те, як вони можуть збирати такі великі суми гроша, то маємо звичайно на те готову відповідь: Мовляв, цеж багатирі. Це виглядає так, якби і між жидами не було нужди і якби між ними йшло все так ідеально, що кожний багатий жид є уже й великий жидівський патріот. Очевидно, що так не є. А є так, що жидівські велечезні суми, жертвовані на ратунок їх братів у світ, це головно збірки серед середної кляси. А якби так не було, то вони не моглиб відважитись проголосити в Америці збірку на ратунок жидів у світі в сумі $32,000,000. І то збріку тільки на цей біжучий рік! Бо, як відомо, такі збірки є оголошувані кожного року, а тільки цього року збірка найбільша, бо іде про масовий ратунок жидів, що впали жертвами націстівських погромів.

Як бачимо, то це збірка на одну тільки ціль. А є більше таких цілей, гуманітарних, культурних, релігійних, на які американські жиди складають кожного року міліони долярів. Це цілі, що відносяться до їхнього життя в Америці.

Американських українців не можна рівнати до американських жидів щодо числа, ні щодо фінансової спроможности. Але якесь порівнання таки є можливе. Коли американські жиди можуть зложити в одім році для жидів поза Америкою 32 міліони долярів, то чи американські українці не моглиб зложити 320 тисяч на ратунок українців? І чи американські українці не можуть зложити, наприклад, хоч 32 тисячі долярів на те, щоб Український Конґресовий Комітет міг взятися за серіозну працю і виконав ту програму, яку йому поручено виконати? І чи ми теж не повинніб давати більшу допомогу і тим усім інституціям чи чинникам, що піддержують наше культурно-національне і релігійне життя?

Ось те все треба нам виконувати, якщо хочемо, щоб нас вважали за свідомих, ідейних та культурних людей. Очевидно, що це не може спиняти наших громадянських обовязків, таких, як закупно воєнних бондів, чи пожертв на А. Ч. Хрест, Воєнну Допомогу, тощо. Але це вже такий самозрозумілий обовязок, що його властиво не треба навіть нагадувати.

Проф. Микола Чубатий.

Здичіння в теперішній війні та міжнароднє право

Японські жорстокости.

В останніх днях культурний світ потрясений донесеннями, що їх принесли автентичні свідки, три американські старшини, збігці з японської неволі. Ці очевидці описують, що американські та филипинські полонені живуть в японськім полоні серед найстрашніших відносин, яких навіть годі описати. Полоненим свідомо відмовляють води або приневолюють пити воду мало не затроєну всякими насікомими тропікального клімату. Жовнярів бють та колять баґнетами. Вимордовують хорих та слабших, а найздоровших томлять такою тяжкою працею на жаркім сонці, що вони по короткім часі гинуть, або як скелети спадають до ваги 90-ти фунтів. Були випадки, що ще й живих хоронили. Серед полонених ширяться страшні недуги скіри та сліпота, новочасне пекло на землі.

В результаті — доносить преса, що біля 25-30 тисяч американців, филипинців та британців вигинуло вже досі в японськім полоні; інші прямо конають в неволі. Японці свідомо спиняють поміч полоненим, яка дорогою Міжнародного Червоного Хреста була їм переслана.

Інші донесення говорять про затоплення одного шпитального корабля та ушкодження двох других бомбами з літаків, дарма, що вони носили виразні знаки шпитальних кораблів згідно з приписами Женевської Конвенції, себто знаки червоного хреста, які в ночи були докладно освітлені.

Колиж додамо ще й страчення американських летунів з налету Дулитла на Токйо, маємо досить понурий, хоч далеко ще неповний образ японських жорстокостей та ведення війни всупереч усім постановам міжнародного права, зокрема всупереч Женевській Конвенції про полонених.

Винищування цивільного населення.

Та рівночасно доходять страшні донесення про винищування цивільного населення націстами в окупованих краях Европи. Пишуть про страшні відносини по концентраційних таборах, в жидівських ґеттах та в таборах праці. Донесення говорять про систематичне винищування жидів, що має йти в міліони. Колиб тільки одна десята частина донесень була правдива, то ми стоїмо перед проблемою повороту варварства до Европи 20-го століття.

Та рівночасно зависла ще й досі невирішена справа вимордування біля 10 тисяч польських офіцирів в Росії під Смоленськом і питання вивезених соток тисяч цивільного населення большевиками зі Західної України в часі окупації в роках 1939 - 1941. Ті останні живуть у страшних відносинах розкинені по азійській Росії. Доходять тільки цілком відірвані автентичні відомости про траґедію поодиноких осіб чи родини, як от родини Старосольських, о. Ковальчука, професора Березовського та інших. Стверджені теж розстріли духовних професорів Богословської Академії у Львові, як от професорів д-ра Іщака та декана о. д-ра Конрада, які певно ні ворожої Совєтам партизантки, ні „зради" не робили, так, як розстрілені жидівські соціялісти Ерліх та Альтер.

Та це все тільки одна каплина в морі з того пекла на землі. Число вивезених західних українців подають на чотириста тисяч, а поляків вдвоє тільки.

Не підходимо тут до цеї проблеми з політичного становища, але тільки з чисто людського, бо хоча ті екзекуції та страждання мають підложе політичне, вони на сто відсотків є страшним нарушенням міжнародного права, зокрема Женевської Конвенції про гуманне ведення війни.

Міжнародні постанови про гуманне ведення війни.

У давних часах ведення війни не було упорядковане якимись міжнародними постановами, але натомісць були в серцях людини живіші постанови релігії про милосердя та любов ближнього; тому вони заступали через ціле середновіче пізніші міжнародні постанови, зокрема постанови Женевської Конвенції з 1863 року та наступні додатки до тої конвенції.

Жовняр взятий в полон у давнину ставав правда невільником, але звичайно по війні приходило до взаїмного викуплювання полонених, або просто виміни полонених. Зрештою й ведення війни тодішною примітивною зброєю не насувало потреби брати харитативні установи в оборону постановами міжнародного характеру. З удосконалюванням зброї такі міжнародні постанови стали конечними та їх списали цивілізовані народи в приписи гуманного ведення війни перший раз в Міжнародній Конвенції в Женеві, яка була доповнювана пізнішими постановами. Постанови Женевської Конвенції були приняті всіми цивілізованими народами крім взичайних дикунів. Такі постанови приняла очевидно теж і Японія.

Коли мова про полонених, то міжнародні постанови виходять зі заложення, що полонений противник властиво вже перестає бути ворогом. Він стає радше цивільною людиною, що її треба тримати у відокремленні, щоб не дати їй змоги знов взяти участь у бою. Одначе полоненому належиться людське трактування та нешкідливий прожиток для його здоровля.

Життєві відносини полонених повинні здебільша бути не надто різні від життєвих відносин власних жовнірів. Харч, помешкання та праця повинні не наражати полоненого на утрату здоровля, а то й життя. Полонені мають право не тільки до заспокоєння тілесних потреб, але також душевних, зокрема релігійних.

Пошанована повинна бути теж людська гідність полоненого та його привязання до власної батьківщини, тому полонених не вільно вживати до робіт безпосередно військових, як до будови укріплень на фронті, що мають бути зараз вжиті проти їх братів.

При острілюванні мають бути пошановані церкви, приюти, шпиталі. Тим самим охоронним приписам підлягають шпитальні потяги та кораблі. Всі ті установи повинні носити виразні знаки червоного хреста, як символу невтральности, легко видні в день, а в ночі так само виразно освітлені. Правда, що й такі установи можуть бути надуживані часом противником для воєнних операцій, але на це треба мати докази. Доперва тоді, коли воююча сторона надужила невтрального прапора, червоного хреста, доперва тоді вільно не респектувати цих знаків нельояльного противника. Вже по першій світовій війні видали заборону вживати боєвих ґазів взагалі, навіть у бою.

Цивільна людність не повинна брати участи у бою; її належиться по постановам міжнародних умов всяка опіка та можливости спокійної праці. Річ природна, що тільки стратеґічні причини можуть допустити виселення людности підбитого краю, в противному випадку окупаційна армія чи влада не має права арештувати та депортувати спокійних цивільних людей. Так само окупаційна чужа влада не має права робити якихсь політичних кроків, як ось голосовання плебісцитів, бо приймається, що навіть найбільше гуманна влада не є безсторонною, а вислід такого голосування все не буде віддавати дійсної несфальшованої волі населення.

Міжнародні постанови та нинішна дійсність.

Коли ми так порівнаємо ті архигуманні постанови міжнародних умов а нинішню дійсність, моторошно стає людині, що то буде дальше, куди піде наша цивілізація. Чи ми поступаємо наперед чи може цофаємося скоро взад до тих часів примітивізму, коли хвилевий переможець пожирав своїх противників з мясом та кістьми.

З жахом треба ствердити, що таких річей ще не було в часі першої світової війни. Пригадую собі, що як важке було положення Західно-Української Республики, наділі оточеною з усіх сторін бльокадою ворогів, а проте полонених трактували там по людськи. Десь на весні приїхала з Женеви місія Міжнародного Червоного Хреста, щоб оглянула табори польських полонених. Мене призначив наш уряд товаришити їм по Поділлі. Положення в таборах було далеке від людських вимог, але самі чужоземні представники ствердили, що й в українських військових шпиталях також були величезні браки. Отже не зла воля, тільки браки приневолювали уряд так вести табори полонених. Представники ствердили людське трактування та пошанування особистої гідности полонених.

Мабуть ніхто не заперечить, що перші почали поступати з полоненими та з цивільним населенням всупереч міжнародному праву большевики, зараз по приході їх до влади в Росії 1917. Їх наслідувати стали згодом й собі всі диктаторські країни. Розстріл цивільної, Богу духа винної людини, концентраційні табори, систематичне винищування цивільного населення небажаного для окупанта це методи дикі та досі перед тим нігде від десяток літ невідомі.

Правителі повоєнного світа будуть мусіли обдумати острі та драконські способи на всіх порушників святих прав людини — цивільної, полоненого, хорого та установ, що служать тільки гуманітарній праці. Треба зменшити горе, що його несе вже сама війна зі собою, й без того доволі велике. Треба буде по всьому світу привернути панування добрих звичаїв нашої цивілізації. Та саме за те ми і боремось!

ОЛ. ЛУГОВИП

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

19)

Населення Лоїва й дооколичних сіл давніше ще, як тільки доміркувалося для чого зібралися козаки — розбіглося. Хто втікав на південь, за Припять, хто за Дніпро, у Чернигівщину, під козацьку охорону, а хто й по багнищах думав виховатись. Що можна з собою було забрати — забирали, решту запасів доручували козацтву. Запасів тих не було так густо. Околиці Лоїва криті були густими перелісками. Поблизу міста населення викорчувало, правда, трохи лісів собі на прожиток, — от так, щоб було де посіяти жито та гречку. В ті часи польські і українсько-білоруські магнати поширенню хліборобства серед посполитих противилися, бо жили з доходів лаваних лісами: вирубували й сплавляли ліси вверх по Дніпру й Березині у Литву, а там по Німану у всі краї над Балтийським морем, аж до далеких Англії і Франції. Даремна праця посполитих збагачувала магнатів як ніде у світі. Тому вони й не думали міняти систему нищення лісів, випалювання на поташ, смолу. Коли й дозволяли викорчовувати яку ділянку пнів на поля, то лише для прожитку посполитих, щоб вони не згинули з голоду. Лоїв, хоч і містом був, належав також до магната й господаркою не ріжнився від сіл. За багнистою річкою Лоївкою у півтори верстви від міста починалися переліски, а далі великий пятьмилевий ліс аж до Брагина.

Перелісками козаки часто діставалися до спаленого литовськими розїздами, опущеного Лоїва. Їх чати околювали місто й простір на північ, по дорозі на Холмець. В міру зближення до Лоїва литовської армії, чатами стережений простір все звужувався, зближався до Дніпрового берега. Врешті, 22. липня, на правому березі зісталася одна лише чата з трьох козаків. І ця чата готова була переплисти за Дніпро. На це вказував човен, що коло неї похитувався на хвилях. Та чогось ще чата ждала. Самі невидні зза кущів козаки підглядали за дорогою до Лоїва й дооколичними полонинами.

Тільки їх зір не находив нічого вартого уваги. Околиця й місто здавалися мертвими. Птаство навіть затихло, або відлетіло десь далі від людського зору. Завивали у посніху позіставлені на привязі господарями голодні пси, а це збільшувало враження мертвоти, цвинтарища. Ставало маркітно й козакам. Здавалося, що їх трьох тільки й зісталося живих в околиці.

Козакам так лише здавалося, що вони самі. З лісів, на північ від міста виїхав один їздець, за ним другий, пятий... Долітали неясні, вривані крики. Хоч як козаки напружували слух, нічого однак не могли вловити. А їздці один за одним пересувалися по полонині й десь за Лоївом зникали з овиду. З лісу виїздили інші все більше й більше. Козаки затрівожилися:

— Татари! — шепнув один товариш.

— Тобі з переполоху в очах так показується. Звідки тут татари могли взятись? — другий заперечив.

— А далебі, що татари! Хіба не бачите гострих шапок та луків?

— Й мені щось таке привиджується, — згодився третій.

— Чи не ліпше нам також відплисти до своїх, поки ще час?

Другий, певно старший, затримав їх:

— Заждіть, перевідаємо, що це за мара. Що Литва йде до Лоїва, це відомо. Алеж звідки татарві тут взятися? Хіба козаків зрадили, чи що?

— Може в службі у Литві є татари — здогадувався перший.

Мовчки знову приглядалися. З лісу виїхала кольона їздців не далі кількасот сяжнів від чати. Засяяли на сонці золочені шоломи, панцирі, окуття уздечок. Здалеку козаки не могли розпізнати, хто це, та доглянули їздця на білому коні, за ним прапор і ліс списів. Зрозуміли, хто це може бути.

— Литва йде! Це хтось з литовських воєвод, або й сам князь...

— От, як би його захопити! І війни не булоб, і викуп давби не аби який, — пожадливо промимрив третій.

— Егеж, схопиш! А дулі під ніс не хочеш? — буркнув старший. — Не бачиш, скільки гусарії? Це тобі не з татарською ватагою справа. Тай вся сила литовська десь тут не далеко. Сам князь так безпечно не розїздив би.

— А може литвини й рікою пливуть? Можуть нас тут захопити! Поїдемо й ми до своїх, — прохав перший.

— Не плистимуть. З наших окопів стрілялиб. Ще трохи зачекаємо! — знов застановив їх старший.

— Чого чекати? В лапи литовські попасти хочеш? — відбуркнув третий.

Але притаїлися знов, дивлячись на зближаючихся гусарів, поки щось інше не притягнуло їх уваги. З міста виїхав татарин й оглядаючись повільно попрямував до лісу, якраз на козаків. Чата ждала приготовивши аркани. Татарин проминув перші кущі, несподівано зафуркав аркан й він злетів з коня, стиснений мотузом за шию. Переляканий кінь метнувся до ріки, та його вхопив один з козаків.

За хвилю татарин лежав уже звязаний. Був у татарському уборі, але в обличчі не мав ні одної татарської риси. Козаки не мали часу виглядатись у його обличча, тож того й не помітили.

— Ну, а тепер говори! — приставив полоненому ніж до горла старший чати.

— Татарин же! Не розумітиме нашої мови, — здержав його другий козак.

— Не бійся! Коли Литві служить, то й мову розуміє, — старший заспокоїв. — Ну, говори! Та не перебріхуй, бо... Бачиш? — повів ножем по шиї. — Тут тобі й каюк буде...

(Дальше буде).

Зріст Фонду Суспільного Забезпечення

З нагоди дискусії над законопроєктом про новий податок обі палати конґресу рішили заморозити дотеперішний спосіб і висоту стягання оплат на суспільне забезпечення — „сошел секюриті". Цей фонд буде дальше рости з 1% податку від наємців та господарів, сплачуваного при кожній виплаті робітничої плати. З цього фонду, як звісно, дістають старечу пенсію робітники та нагороду оставші при життю члени родини. Колиб не ця осторожність конґресу, кожен наємець та підприємець міг платити причинок до фонду суспільного забезпечення в подвійній висоті.

Коли конґрес призадумується над якимсь законопроєктом, поступає звичайно дуже обережно і основно. Так і в тому випадку. Конґресові комісії пробували дістати від експертів оцінку, щоб дізнатися, які є вигляди на виплату суспільного забезпечення на будуче. Та всі експерти, що їх запитувано, відповіли лише здогадами і таки так вітверто написали. Просто тому, що фонд існує ще закороткий час, щоб можна щось про нього сказати. А подруге: це війна, отже оправдана непевність. Серед таких відносин конґрес поступив найрозумніше: Не допустив до ніяких змін в найближчій майбутности.

Причини були такі: Закон передбачує постійний фонд суспільного забезпечення, але в дійсности він не існує. Він лише втримується на папері як довг, котрий мусить бути сплачений відповідно до потреби. Метода збирання й утримування цього фонду така:

Кожен наємець-робітник, за виїмком фармерських робітників, домашньої прислуги та ще декого, платить на фонд суспільного забезпечення по 1%, коли його плата не переходить висоти $3,000 річно. Господар - підприємець платить таку саму квоту і все те дістає федеральний уряд. В році 1943. прийшло з таких оплат $1,100,000,000, а з них виплачується: 1. рати на старечу пенсію; 2. адміністрацію фонду; 3. приріст фонду. Цей фонд призначений на „чорну годину" в життю робітника.

Та на диво, справжнього покладного чи запасного гроша в тому фонді нема майже ніякого. Бо як лише призбирані гроші прийдуть до каси, майже відразу їх випозичається федеральному урядови на звичайний процент. Отже федеральний уряд безнастанно винен гроші до фонду суспільного забезпечення і мусить платити відсотки. На оплату відсотків уряд мусить або позичати гроші,- або вибирати податки. В обох випадках кошти утримання суспільного фонду ростуть а з тим і росте федеральний довг. Отже резерва фонду суспільного забезпечення складається майже виключно з федеральних бондів, тобто паперів.

А як високий є цей фонд на папері?

На це дістали конґресові комісії звіти з попередних років в такому виді: Дня 1. липня 1942 р. висота фонду досягла суми $3,227,000,000. На теперішний фіскальний рік він здогадливо досягне висоти $4.8 біліонів, а в майбутности, тобто на літа 1945, 1946 та 1947 подали експерти здогади, що він буде збільшатися річно від 292 міліонів до 813 міліонів.

Отже нічого певного. А все те внаслідок війни.

Фактом є, що фонд суспільного забезпечення на папері росте непомірно. Багато нових робітників стали до праці і вони платять свої пайки на фонд ссniльного забезпечення. Багато робітників у старечому віці булиб пішли на пенсію, але тому, що воєнний час дає їм спромогу заробляти, вони не користають з фонду, а навпаки, ще до нього доплачують. Тому ніякий експерт не може нічого позитивного по совісти сказати, як цей фонд буде оперувати: Чи він буде рости, чи маліти. Щойно після 20- 40 літ можна буде набрати якогось досвіду і встановити якісь певні засади його існування, зросту, виплачування допомог та пенсій.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩОБ НЕ БУЛО ЗАПІЗНО.

Тому два роки мене стрінуло нещастя. Побило мене через мою власну неосторожність. Треба було піти на операцію. Так казали лікарі. Але, як то буває у нас, лікар своє, а ми своє. Так і я зробила. Та як тому рік лікар заявив, що дні мого життя вже пораховані, то тоді з страху відвезли мене до шпиталю.

Та це тільки так розповідаю — на початок. Іде мені тут про що інше. Ото на другім ліжку біля мене лежала жінка, що постійно нарікала, як то погано себе людина почуває, коли не вміє в світі з людьми жити та легковажить собі організаціями і до них не належить. На моїм прикладі вона пізнала, що то значить належати от до такої братської орґанізації, якою є наш Український Народний Союз. Вона пізнала, що як хто з членів чи членкинь захорує, то його відвідують надзирателі хорих, а то й члени. Ще й віддають належну прислугу на випадок смерти. І допомагають як можуть теж і вдовам і сиротам, як це робить наш Батько — У. Н. Союз.

Памятаймо за те, коли приходиться нам цього року пошанувати наших піонірів, що заснували ту славну організацію і для неї так ревно працювали. У. Н. Союз, це наша справжня твердиня, яку ми повинні скріпити всіми нашими силами і так відсвяткувати 50-ліття цеї твердині.

І не забуваймо за ту „людську" сторону в У. Н. Союзі. Її добре відчула ось та самітна жінка, що лежала разом зо мною у шпиталі. Але є ще багато між нами, що те собі легковажать так само, як і тота жінка. Прийдуть до розуму, але запізно. Та наше завдання навести їх на праведний шлях і вписати до У. Н. Союзу.

Одна з членкинь 364. від. У. Н. Союзу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Г. Р., Нюарк, Н. Дж. — Таких подяк не оголошуємо. Це є людська річ помагати в таких випадках, але ліва рука не мусить знати, що права дає. А якби Ви мали оплачувати оголошення, то краще видрукувати собі подяку і розіслати кожному жертводавцеви. Кошт буде той самий.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету зложили: В. Пархунь з Нюарку, Н. Дж. $2; М. Кіселиця з Мекіз Ракс, Па. $10 як жетву відділу 76 Провидіння; Семен і Марія Демидчук з Бруклина, Н. Й. $12; Йосиф Білоґан з Іст Орендж, Н. Дж. $10, а саме $5 на покриття коштів кампанії 4-тої воєнної позички, а $5 на інші цілі Конґресового Комітету.

„ЗАХАР БЕРКУТ" В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Внедовзі появиться в Америці „Захар Беркут" перероложений на англійську мову. Цей твір, як відомо, написав Іван Франко, а переклала його відома в Америці письменниця і журналістка Теодосія Борецька, яка містить свої річи нераз в анґлійськім додатку до „Свободи". Є вона перша українка, що її стаття про Україну („Україна, забута нація в світі") була поміщена в анґлійськім журналі „Ди Комонвил".

Можемо сподіватися, що переклад панни Борецької є добрий. Український загал цілком певно привитає його з ентузіязмом, тимбільше,що в нас є дуже мала перекладна клясична література.

Є це велика прогалина в нашім культурнім життю. Завдяки одиницям, які посвятили свій час, а то і гроші, на переклади українських клясиків, можемо похвалитись сякою такою перекладною літературою. Але, підчеркуємо, є це завдяки ідеальним одиницям, які, розуміючи вагу цеї справи, приступили до того діла добровільно. Їм треба помогти, бо вони виконують найбільшу і найважнішу працю для добра українців взагалі. Вони обзнакомлюють чужинців з українською літературою і це власне доводить інші народности до кращого зрозуміння українського народу, його амбіцій і стремлінь.

На подібну ціль „Захар Беркут" найкраще надається. Є це любовна повість, що її Франко змалював на тлі історичнім, в якім є представлене життя і система правління карпатської частини українського народу в 13-тім століттю.

Американський загал, на жаль, мало інтересується Україною. І не диво. Ному він сам має шукати за інформаціями про українську минувшину з джерел, які йому не доступні. Залежить від самих українців, щоб дати йому нагоду дістати потрібні інформації в його власній мові. Як цього українці самі не зроблять, ніхто їм в тім не поможе.

Польща не існує як державна нація. Все таки щодня про неї пишуть. Це тому, що поляки дають про себе чути способом пропаґанди. Те саме відноситься до Чехословаччини, Хорватії, Греції й інших поневолених народів. Лише про про українців пишуть стільки, що кіт наплакав. Це тому, що вони мало дбають про пропаґандивну ділянку своєї активности. Вина спадає на нас самих.

Памятаймо, що ні протестні віча, ні конґреси нам нічого не поможуть, доки американці не переконаються, що в нас є література світової вартости і світла тисяч-літня істоія. До цеї історії ми повинні їх уводити шляхом белетристики. Є це найлегчий шлях. Коли чужий читач захопиться українською літературою, він тоді напевно заінтересується й українською історією.

На жаль, між нами нема українських видавців, які моглиб заниматись виключно видаванням подібних творів в анґлійській мові, і перекладач є приневолений шукати чужих видавців, які не дуже то охочі друкувати їх, побоюючись втрати вкладу грошей. Бо треба признати, що про українську літературу мало хто з американців знає, і тому попит за її творами на початку бувби малий. І часами автор, чи перекладчик, мусить сам фінансувати видання свого твору. Не лише робить прислугу українцям, що напише, або перекладе дану річ, але ще мусить виснажуватися з грошей. Є це сумне явище, якому український загал мусить положити кінець.

Ось є нагода помогти добрій справі. Не занедбуймо її. Поможімо тим, що стараються помогти нам. Закупном анґлійського перекладу „Захар Беркута" поможемо молодій авторці і додамо їй заохоти додо дальшої літературної праці. Кожна українська організація в Америці повинна про це подбати.

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС" ПРО „НЕВИКОНАНИЙ ОБОВЯЗОК".

„Громадський Голос" подав згадку про те, що виходить новий польсько - анґлійський словар. Про цей словар була вже й в нас згадка. Тоді подали ми запит, коли то ми, американські українці, спроможемось на це діло. Немає нічого злого, коли і „Громадський Голос", пишучи про це п. н. „невиконаний обовязок", питає: „Де анґлійсько-український словник? І де ті українські культурні діячі на американській землі, де ті фундації, що виконалиб подібний обовязок супроти української культури".

Та вже інакше те все звучить, коли редактор „Громадського Голосу", (д-р В. Левицький), що був великою шишкою в управі одної з головних організацій, та ще менаджером і редактором її органу, і то довгі літа, сам не памятав за цю занедбану справу, а тепер виписує про те, що нема анґлійсько-українського словара таке:

„Коли ця справа серед американських українців занедбана, то в першу чергу подякувати за те треба тим діячам впливових тутешніх наших орґанізацій і ґазет, які зуміли за останні десятиліття цілком відвернути увагу наших людей від культурних потреб українського народу та спрямувати її виключно на так звані „визвольні" акції своїх політичних пупілів по різних европейських столицях".

Ось таке написала людина, не вдаривши себе навіть в груди, що сама грішна, що більше грішна, ніж хтонебудь другий, бо інші принаймні ту справу роками підносили на „Обєднанню", чи деінде, вказуючи, що це така загальнокультурна справа, що повинна всіх інтересувати і всіх запрягти до праці й жертвенности, щоб її здійснити. Та редактор „Громадського Голосу", що не був у тих часах, коли це підносилось такий слабий як тепер, а мав за собою організацію, ґазету і фонди, а проте ані словом про цю справу не бумкнув. Зате деякі з тих, на яких він тепер накидається, принаймні ту справу рухали, принаймні збирали людей, щоб працювали над цею справою, тут і в Канаді. Вони навіть знають, хто з тих людей (а дехто вже й помер) призбирав дещо з матеріялів. А тут той, що нічого не робив, хоч міг робити, береться тепер давати науку другим! Та ще вживає тої „науки" на свої гурткові порахунки, на кидання болотом, думаючи, що так шириться „просвіту", що так ведеться „політику". Чи не краще принаймні тепер опамататись і взятись до культурної праці, хочби такої як орґанізовання видання українсько-анґлійського словаря, ніж виписувати такі глупуваті речі.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛОБ ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ.

Що писала "Свобода" тому 30 років?

29. січня, 1914.

ЗАХОДИ ДЛЯ ЗАСНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ

З Індіянополіс звідомляють, що на відбувшійся в дні 22. січня конвенції організації „Юнайтед Майн Воркерс оф Амеріка" принято по довшій дискусії резолюцію із зазивом до всіх робітничих юній, щоб заложити політичну партію робітників. Йде головно про сконцентрування робітничих мас проти наростаючої сили капіталізму.

ПРОЦЕС УГРО-РУСЬКИХ РУСОФІЛІВ.

Дня 29. грудня 1913. р. розпочався в Мармароськім Сиготі на Карпатській Руси процес проти цілої сотки угро-руських селян-русофілів. Деякі часописі помістили з цієї нагоди статті прихильні до угро-руського народу. Між ін. пишуть вони: „Угро-руський нарід найбідніший на Угорщині. Інтеліґенція тримає з урядом, півміліонове населення не має ні одної школи в своїй рідній мові, отже не диво, що населення стало податливим матеріялом до русофільської пропаганди. На цій підставі переведено масові арешти й ревізії".

СТИПЕНДІЇ ПРОСВІТНОЇ КОМІСІЇ

Просвітна Комісія, що існує при У. Н. Союзі, признала підмоги-стипендії таким молодим студентам для продовження науки: Теодорови Лата, на другім році технічної науки у Валпарайзо, Інд., $100; Степанови Висовському, студ. бизнесового каледжа з Ансонії, Кон., $100; Іванови Тричко, студ. гайскул у Вайтінґ, Інд., $50; Пелягії Вовк, студентці бизнес каледжу з Вотервліт, Н. Й., $100. Крім цього рішено дати ще $100 Олександрови Бурцінови з МекАду, Па., коли він вступить до учительської школи.

ЛОНДОНСЬКА КНИЖКА ПРО УКРАЇНСЬКУ ПІСНЮ

В серпневій книжці лондонського видавництва „Ди Музикал Стандард" помістив Ф. С. Батлет статтю про музику в українських піснях. Автор виводить старинність народніх пісень в Европі, а про Україну каже, що вона особливо багата в народні пісні, які співають при кожній нагоді селянські маси. Мельодія цих пісень, твердить автор, вірна відбитка старих грецьких або церковних зразків. Український нарід — це нарід поетичної вдачі, тому він потонув у своїх поезіях, щоби забути своє лихо, втішатися в нужді і загоїти свої ради.

ЧИ МОЖНА ЗАМОВИТИ СОБІ СНИ?

Наші бажання, які так виразисто виступають у снах, досить рідко здійснюються. Зате твердять деякі вчені — можна здійснювати у снах деякі свої щоденні бажання. Російський психольоґ Серґеєв звернув увагу недавно на цілу низку явищ, звязаних із снами, розбудженими під впливом запаху. Відомо, що запахи не сняться нам майже ніколи. Коли ми бачимо у сні запашну леваду, або печеню, то бачимо тільки її коліри і форми, а не вдихуємо її.

Ось що пише згаданий учений про свої досліди: „Я рішив виїхати на село на два тижні до свого приятеля. Перед відїздом я купив собі пляшинку перфуми досить дивного запаху. Коли я приїхав на провінцію, я накрапав нею щодня свою хустину, яку вкладав до кишені. Того дня, коли я відїхав, я замкнув щільно пляшину і вона стояла рік непорушно. Я мав льокая, що приходив щодня до моєї спальні за речами раннім-ранком, коли я ще спав. Я дав йому одного дня пляшинку з дорученням наповнити її і вилити кілька краплин коло мене на подушку, коли я буду міцно спати. Він не повинен мені нічого казати, коли вибере день, і робити це у досить далеких відступах. Я мав звичку записувати щодня прокинувшися дуже совісно свої сни, але в них я не знайшов нічого із споминів мого сільського побуту. Аж одного разу, я побачив дуже виразно околицю, де я перебував на селі — з левадами, деревами і горами і моє улюблене місце на узліссі. Я зараз доглянув сліди перфуми на своїй подушці і мій служачий признався, що виконав мій наказ цього ранку".

Після лектури Овідія.

Учений Гервей причитав одного вечора кілька разів одне місце з „Метаморфоз" Овідія і образ, який схопив зі своєї лектури, переніс у формі рисунку на стіну. Підчас цього він смоктав корінь ірісу, що мав своєрідний сильний смак. Його льокай колись несподівано у сні вложив йому в уста корінь ірісу. Виявилося, що коли цей експеримент зробили, психольоґ побачив у сні точно той образ, який був звязаний з відповідним місцем у Овідія.

Шелести.

Найживішим збудником снів бувають усякі шелести. Коли вітер ударяє вікном підчас нашого сну, хтось кине якийсь важкий предмет на землю або вистрілить, тоді у сні виринають негайно сни, що звязані з різними подібними нашими переживаннями. Один дослідник зробив такий експеримент: на одному балю він танцював на переміну із двома дамами. Диригент орхестри грав за кожним разом іншу мельодію, але точно вибрану при танці з одною дамою. Це були мельодії, які в домі вченого награвав старий стінний годинник, коли вибивав означену годину. Одначе мельодія годинника розбуджувала сон, в якому зявлялася постать дами, що танцювала з ученим у супроводі щеї самої музики.

Ради для закоханих.

Коли хтось закоханий і часто мріє про особу далеку йому, а ця особа йому сниться, він може спробувати вжити перфуми цієї особи, якою накропить собі час-до-часу подушку. Часто якась частина ґардероби сильно наперфумована і залишена в кімнаті, викликує у сні образ даної особи досить для нас далекої. Найважнішою спонукою снів бувають т. зв. „нездійснені бажання". Оцим треба пояснити собі, що щасливо закохані сплять найчастіше твердим сном і не бачать в ньому нічого.

Дві перфуми.

Подібний експеримент зробив анґлійський психольоґ Гервей. Він уживав водночас двох перфум: одну, коли виїздив на село, другу, коли відвідував свого товариша маляря, йдучи до його робітні завжди з одною знайомою. Він прохав теж свого служачого скроплювати свою подушку одною із тих двох перфум по вподобі. Одного разу льокай дав обі перфуми наraz. Вислід був такий: учений побачив спершу у сні сільську хатину з родиною, де жив, і стіл зі стравами, а потім маляря у товаристві знайомої у його робітні. Увесь сон складався із двох різних споминів перемішаних таксамо, як обидві перфуми, з яких кожна мала своєрідний запах і розбуджувала окремий образ.

Сон можна викликати теж враженням дотику. Хто має якийсь недавній спомин вечірнього холоду, може лягаючи спати, лишити відкриту одну ногу, коли в кімнаті холодно і часто під впливом холодної температури виринає спомин коли ми перемерзли. Психольоґ д-р Офреґорі, що вернувся з недавної подорожі до вулькану Етни, поклав у ногах свого ліжка термометер з гарячою водою. Вночі він мав враження, що ходить по розпаленому ґрунті вулькану.

Наукова відповідь.

Одна старша панна обурюється в розмові на поведінку сучасної молоді і каже: „Бо це не є ніяка любов, прошу панства. Ну, нехай, хто мені подасть наукову дефініцію любови?"

Один професор обертається і каже: „Це не так важко. Любов, прошу пані, одного індивідуум до другого це диспозиція інтерпретувати якнайбільшу суму явищ своєю аперципційною здібністю по лінії бажання, що є вислідною між фізичними потребами і духовими аспіраціями.

Зрозуміли!...

Хто кермує одною рукою, стане добрим церковником.

Шофер, що кермує автом однією рукою по дорозі до церкви, це звичайно добрий „церковний чоловік". Він або заїде до церкви й засяде в лавці, або його занесуть туди на марах.

„РАДА ПОЛЬОНІЇ" ЗАЛИШАЄ ПОЛІТИЧНУ ОБОРОНУ ПОЛЬЩІ.

Як подає нюйорський „Нови Сьвят", мали відбутись в Шікаґо наради екзекутиви і директоріяту польської загальної організації „Рада Польонії в Америці", на які запрошено більше число різних польських діячів з провінції.

На тих нарадах мали рішити, щоб проголосити публично постанову, що Рада Польонії не може більше анґажуватись в політичну акцію оборони Польщі.

З цього витягають заключення, що тепер повинні обєднатись ідеольоґічні польські організації в Америці з запомоговими польськими орґанізаціями і перебрати на себе ті обовязки оборони Польщі, які залишає Рада Польонії.

Для цеї цілі вже мав навіть створитись „реорґанізаційний комітет", який має скликати незабаром конференцію репрезентантів польських орґанізацій, духовенства і польської преси, щоб уложити дальший плян спільної акції, себто політичної акції для оборони Польщі.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, відбудуться в неділю, 6. лютого в годині 3. пополудні, в гали У. Н. Дому на Компилай Гіл. Обовязком кожного члена, місцевого і позамісцевого, є прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження. Буде звіт делеґата з Другого Українського Конґресу і будуть роздані аплікації на купно бондів 4-тої воєнної позички. Ширші пояснення в тій справі будуть на зборах. На 1944 рік потверджено тих самих урядників, крім фін. секретаря. Просимо позамісцевих членів, щоб всяку належитість до У. Н. Союзу і Товариства слали на понизче подану адресу. — За уряд: Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; Peter Lapchinski, секр., 425 Providence St., Woonsocket, R. I.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 5. лютого, в год. 7:30 вечером, при 435 Майн стріт, Петерсон. Просимо всіх членів і нечленів прийти точно бо будемо мати спеціяльну спродаж бондів. — С. Вінярський, предс.; М. Матияш, фін. і рек. секр.

БАСТІОНИ ДЛЯ СКОРОСТРІЛІВ. — Такі цементові бастіони вибудували німці й італійці в Італії, аби здержувати з них машиновими крісами наступаючі альянтські війська. Американці називають їх „пилбоксами". Отсю, що на світлині, добули американські війська коло Сан Кроче, на Сицилії.

ТАРЗАН, ч. 915. Відважний командант.

TARZAN AND HIS WARRIORS WERE SILHOUETTED AGAINST THE GLOW OF FLAMES, PERFECT TARGETS FOR THE EXECUTIONERS.

THEIR RETREAT WAS CUT OFF BY THE FIRE, AND THEIR ARROWS HAD BEEN EXHAUSTED

TARZAN SHOUTED A COMMAND TO THE ELEPHANTS. THEY CHARGED THE SHADOWY FOE.

THE APE-MAN CHARGED WITH THEM, FOR HE ALWAYS SHARED DANGER WITH HIS WARRIORS, WHETHER MAN OR BEAST.

Тарзан і його вояки виділи ясно на тлі огню, як виразні цілі для ворогів.

Їх відворот був відтятий огнем, а стріл вони вже більше не мали.

Тарзан крикнув слонам, і вони вдарили на ворога в тіні.

Тарзан пішов до атаки з ними, бо він усе ділився небезпекою зо своїми вояками, чи це були люди, чи звірі.